

|                                   |                                                                                                |
|-----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Rodzaj dokumentu:</i>          | <b>Zasady oceniania rozwiązań zadań</b>                                                        |
| <i>Egzamin:</i>                   | <b>Egzamin maturalny</b>                                                                       |
| <i>Przedmiot:</i>                 | <b>Język polski</b>                                                                            |
| <i>Poziom:</i>                    | <b>Poziom podstawowy</b>                                                                       |
| <i>Formy arkusza:</i>             | MPO-P1_1P-204, MPO-P1_2P-204,<br>MPO-P1_3P-204, MPO-P1_4P-204,<br>MPO-P1Q1P-204, MPO-P1Q3P-204 |
| <i>Termin egzaminu:</i>           | Termin poprawkowy – wrzesień 2020 r.                                                           |
| <i>Data publikacji dokumentu:</i> | 30 września 2020 r.                                                                            |

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne spełniające warunki zadania.

| Nr zadania | Poprawne odpowiedzi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Schemat punktowania                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.         | <b>Poprawna odpowiedź</b><br>PRAWDA<br>FAŁSZ<br>FAŁSZ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 1 p. – za trzy poprawne odpowiedzi.<br>0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.                                                                                                                                                                                                              |
| 2.         | <b>Poprawna odpowiedź</b><br>A                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 1 p. – za poprawną odpowiedź.<br>0 p. – za odpowiedź niepoprawną albo brak odpowiedzi.                                                                                                                                                                                                                                 |
| 3.         | <b>Przykładowe odpowiedzi</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Zmiana znaczenia wyrazu ‘wyzwanie’ zaszła w wyniku postępującego wpływu języka angielskiego na język polski.</li> <li>Na skutek globalizacji kultury pierwotne znaczenie wyrazu ‘wyzwanie’ zostało zmodyfikowane pod wpływem znaczenia angielskiego wyrazu ‘challenge’.</li> <li>Źródłem zmiany jest wpływ języka angielskiego (obcego) na język polski.</li> <li>Powszechność angielskiego wyrazu ‘challenge’ doprowadziła do zmiany znaczenia wyrazu ‘wyzwanie’</li> </ul>                                          | 1 p. – za poprawne wskazanie źródła zmiany znaczenia wyrazu <i>wyzwanie</i> .<br>0 p. – za odpowiedź niepoprawną albo brak odpowiedzi.                                                                                                                                                                                 |
| 4.1        | <b>Przykładowa odpowiedź</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Obiecywać, proponować dużą nagrodę, zapłatę komuś, kto zrobi rzecz uważaną za niemożliwą do wykonania.</li> <li>Mówić o wysokiej nagrodzie, zapłacie komuś, kto zrobi coś, co uważane jest za niemożliwe do wykonania.</li> <li>Uznanie, że znalezienie kogoś, kto wykona coś jest niemożliwe lub może zdarzyć się rzadko – nawet jeśli obieca się wysoką nagrodę.</li> <li>Przyznanie nagrody komuś, kto dokona rzeczy wyjątkowo trudnej.</li> </ul>                                                                  | 1 p. – za poprawne wyjaśnienie znaczenia frazeologizmu.<br>0 p. – za odpowiedź niepoprawną albo brak odpowiedzi.<br><i>Uwaga. Nie zalicza się odpowiedzi, z której <u>nie wynika</u>, że na uznanie zasługuje wykonanie czegoś, co jest <u>trudne lub niemożliwe</u>, np. wysoka nagroda dla kogoś, kto to wykona.</i> |
| 4.2        | <b>Przykładowe odpowiedzi</b> <ul style="list-style-type: none"> <li><u>Ale</u> duża nagroda należy się <u>temu, kto dziś</u> w rzeczowniku ‘wyzwanie/wyzwania’ rozpozna zapożyczenie znaczeniowe z języka angielskiego / z języka obcego / z innego języka.</li> <li><u>Ale</u> duża nagroda należy się <u>temu, kto dziś</u> w rzeczowniku ‘wyzwanie/wyzwania’ rozpozna zapożyczenie znaczeniowe.</li> <li><u>Ale</u> duża nagroda należy się <u>temu, kto dziś</u> wie/rozumie, że nowe znaczenie rzeczownika ‘wyzwanie/wyzwania’ zostało zapożyczone z języka angielskiego.</li> </ul> | 1 p. – za poprawne zastąpienie wskazanych w poleceniu sformułowań z zachowaniem sensu zdania potwierdzonego kontekstem ostatniego akapitu tekstu.<br>0 p. – za odpowiedź niepoprawną, niepełną albo brak odpowiedzi.                                                                                                   |

|      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | <ul style="list-style-type: none"> <li><i>Ale</i> rzadko można spotkać <u>tego, kto dzisiaj</u> w rzeczowniku 'wyzwanie/wyzwania' rozpozna zapożyczenie znaczeniowe z języka angielskiego / z języka obcego / z innego języka.</li> <li><i>Ale</i> trudno znaleźć <u>tego, kto dziś</u> ma świadomość, że nowe znaczenie słowa 'wyzwanie' pochodzi z języka angielskiego.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p>Uwaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Jeżeli ze zredagowanego przez zdającego zdania nie wynika, że sformułowanie 'tak odczuwa ten wyraz' oznacza świadomość użytkownika języka, że rzeczownik 'wyzwanie' jest zapożyczeniem znaczeniowym, to przyznaje się 0 punktów.</li> <li>Dopuszczalne są odpowiedzi zawierające zaimek 'ten' w innym przypadku niż celownik oraz inny wariant przysłówka 'dziś' tj. 'dzisiaj'.</li> </ul> |
| 5.   | <b>Poprawna odpowiedź</b><br>D                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 1 p. – za poprawną odpowiedź.<br>0 p. – za odpowiedź niepoprawną albo brak odpowiedzi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 6.   | <b>Przykładowe odpowiedzi</b><br><i>spotykamy się, czytamy, słyszymy, proszę zauważyć, powinniśmy (odpowiedzieć)</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 1 p. – za poprawne wskazanie dwóch sformułowań.<br>0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 7.1. | <b>Poprawna odpowiedź</b><br>Autor: Bolesław Prus<br>Tytuł: „Lalka”                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 1 p. – za poprawne podanie nazwiska autora i tytułu utworu.<br>0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.<br><br>Uwaga.<br><i>Uznaje się odpowiedzi B. Prus, Prus. Nie uznaje się pomyłki w imieniu, np. Bronisław Prus.</i>                                                                                                                                                                                            |
| 7.2  | <b>Przykładowe odpowiedzi</b><br>Fragment 1.<br><i>W kontekście podanego fragmentu można mówić o wyzwaniach zdefiniowanych przez A. Markowskiego jako trudne zadania, nowe sytuacje, z którymi trzeba się w życiu zmierzyć. Miłość Stanisława Wokulskiego do Izabeli Łęckiej sprawiła, że podejmował się wciąż trudnych lub nowych zadań, np. zbliżył się do ukochanej, mimo że pochodziła z wyższej niż on warstwy społecznej, nauczył się języka angielskiego.</i><br><br>Fragment 2.<br><i>W kontekście podanego fragmentu wyraz 'wyzwanie' został użyty w opisanym przez A. Markowskiego pierwotnym znaczeniu tj. sprowokowania kogoś do rywalizacji np. w formie pojedynku. Fragment 2. zawiera refleksje barona</i> | 2 p. – za poprawne przyporządkowanie znaczeń wyrazu wyzwanie do obu fragmentów oraz poprawne wyjaśnienie tego przyporządkowania.<br>1 p. – za poprawne przyporządkowanie znaczenia wyrazu wyzwanie do jednego z fragmentów oraz poprawne wyjaśnienie tego przyporządkowania.                                                                                                                                                                    |

|        | Krzeszowskiego w odniesieniu do sytuacji, w której się znalazł, tj. konieczności wzięcia udziału w pojedynku, na który wyzwał go Stanisław Wokulski.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.                                                                                                |         |    |   |    |   |    |   |                                                                                                                                                                                                                           |
|--------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|----|---|----|---|----|---|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 8.     | <b>Poprawna odpowiedź</b> <table><tr><th>Akapit</th><th>Pytanie</th></tr><tr><td>3.</td><td>F</td></tr><tr><td>5.</td><td>D</td></tr><tr><td>7.</td><td>B</td></tr></table>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Akapit                                                                                                                                                            | Pytanie | 3. | F | 5. | D | 7. | B | 2 p. – za poprawne przyporządkowanie trzech pytań.<br>1 p. – za poprawne przyporządkowanie dwóch pytań.<br>0 p. – za poprawne przyporządkowanie jednego pytania, odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi. |
| Akapit | Pytanie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                   |         |    |   |    |   |    |   |                                                                                                                                                                                                                           |
| 3.     | F                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                   |         |    |   |    |   |    |   |                                                                                                                                                                                                                           |
| 5.     | D                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                   |         |    |   |    |   |    |   |                                                                                                                                                                                                                           |
| 7.     | B                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                   |         |    |   |    |   |    |   |                                                                                                                                                                                                                           |
| 9.     | <b>Przykładowe odpowiedzi</b> <ul style="list-style-type: none"><li>• Fascynacja oryginałem.</li><li>• Miłość do książki.</li><li>• Walory literackie (artystyczne i językowe) dzieła.</li><li>• Chęć sprostania wyzwaniu, jakim jest tłumaczenie arcydzieła.</li><li>• Chęć uwspółcześnienia przekładu/zastosowania współczesnej koncepcji przekładu.</li><li>• Realizacja zamówienia.</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | 2 p. – za poprawne wskazanie trzech powodów.<br>1 p. – za poprawne wskazanie dwóch powodów.<br>0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi. |         |    |   |    |   |    |   |                                                                                                                                                                                                                           |
| 10.    | <b>Przykładowe odpowiedzi</b> <ul style="list-style-type: none"><li>• Za pomocą tego porównania autor tekstu podkreślił, że tłumacz wykonuje swój zawód / wykonuje pracę, z której się utrzymuje.</li><li>• Użycie porównania pracy tłumacza do pracy szewca wyjaśnia, że podjęcie się tłumaczenia tekstu nie zawsze wynika z fascynacji dziełem, często bywa realizacją zlecenia.</li><li>• Porównanie pracy tłumacza do pracy szewca służy zilustrowaniu przykładem specyfiki zawodu tłumacza, który jest rzemieślnikiem tak jak szewc.</li><li>• To porównanie wskazuje na podobieństwo sytuacji szewca i tłumacza – pierwszy szyje buty na zamówienie, drugi pracuje nad przekładami zleconymi przez wydawnictwo.</li></ul> | 1 p. – za poprawne i zgodne z tekstem wyjaśnienie.<br>0 p. – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi.                                                        |         |    |   |    |   |    |   |                                                                                                                                                                                                                           |
| 11.1   | <b>Poprawna odpowiedź</b><br>czytało                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 1 p. – za poprawne wypisanie z tekstu antonimu.<br>0 p. – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi.                                                           |         |    |   |    |   |    |   |                                                                                                                                                                                                                           |

|        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 11.2   | <b>Przykładowe odpowiedzi</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Autor pozytywnie ocenia przekłady dzieł dokonane w powojennej Polsce, ponieważ uważa, że książki tłumaczyli wtedy profesjonaliści (wybitni tłumacze), a wydawnictwa bardzo dbały o poprawność języka i staranność edycji.</i></li> <li>• <i>Zmieniła się koncepcja przekładu tekstów, dlatego powojenne przekłady są inne niż współczesne, ale nie oznacza to, że są gorsze.</i></li> </ul>               | 1 p. – za poprawne wyjaśnienie, co autor sądzi o dawnych przekładach arcydzieł.<br>0 p. – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 12.    | <b>Przykładowa odpowiedź</b><br><i>Wiktor Dłuski w swoim artykule zastanawia się nad sensownością dokonywania nowych przekładów arcydzieł literackich. Podaje powody, dla których tłumacze podejmują się tego zadania. Wyjaśnia też, jak wraz z upływem czasu zmieniła się koncepcja przekładu. Oceniając pozytywnie istniejące tłumaczenia wybitnych dzieł i dzieląc się osobistym doświadczeniem, stwierdza, że można dokonywać nowych przekładów, ale nie jest to konieczne.</i> | 3 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; adekwatny poziom uogólnienia; streszczenie logicznie spójne; właściwa liczba słów.<br>2 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia LUB logicznej spójności streszczenia.<br>1 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia ORAZ logicznej spójności streszczenia.<br>0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi. |
| Razem: |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <b>20</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

**Zadanie 14. (0–50)**

**Temat 1. Nadzieja – źródło duchowej siły czy słabości człowieka? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do podanego fragmentu *Lalki* Bolesława Prusa, całej powieści oraz do wybranego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.**

Wskazówki do tematu nr 1.

- Teza musi być zgodna z poleceniem, fragmentem tekstu, odniesieniem do całości utworu oraz z przywołanym tekstem kultury.
- Uzasadnienie powinno wynikać z interpretacji załączonego fragmentu, odwołania do *Lalki* i innego tekstu kultury, a odwołania te muszą być funkcjonalne dla argumentacji, nie mogą być prostym streszczeniem.
- W przypadku *Lalki* i innych utworów oznaczonych gwiazdką w podstawie programowej błąd rzeczowy może mieć charakter błędu kardynalnego.

## Kryteria oceny rozprawki

| A | Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu         | B  | Uzasadnienie stanowiska                    | C | Poprawność rzeczowa                | D | Zamysł kompozycyjny                   | E | Spójność lokalna                                              | F | Styl tekstu             | G | Poprawność językowa                               | H | Poprawność zapisu                                    |
|---|----------------------------------------------------------------------|----|--------------------------------------------|---|------------------------------------|---|---------------------------------------|---|---------------------------------------------------------------|---|-------------------------|---|---------------------------------------------------|---|------------------------------------------------------|
| 6 | Stanowisko jest adekwatne do problemu podanego w poleceniu           | 18 | Uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione | 4 | Brak błędów rzeczowych             | 6 | Kompozycja funkcjonalna               | 2 | Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności | 4 | Styl stosowny           | 6 | Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące         | 4 | Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące |
|   |                                                                      | 12 | Uzasadnienie trafne i szerokie             |   |                                    |   |                                       |   |                                                               |   |                         |   |                                                   |   |                                                      |
| 3 | Stanowisko jest częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu | 8  | Uzasadnienie trafne, ale wąskie            | 2 | Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy | 3 | Zaburzenia funkcjonalności kompozycji | 1 | Znaczne zaburzenia spójności                                  | 2 | Styl częściowo stosowny | 3 | Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące | 2 | Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące    |
|   |                                                                      | 4  | Uzasadnienie częściowe                     |   |                                    |   |                                       |   |                                                               |   |                         |   |                                                   |   |                                                      |
| 0 | Stanowisko jest nieadekwatne lub brak stanowiska                     | 0  | Brak uzasadnienia stanowiska               | 0 | Błędy rzeczowe                     | 0 | Brak zamysłu kompozycyjnego           | 0 | Wypowiedź niespójna                                           | 0 | Styl niestosowny        | 0 | Liczne błędy rażące                               | 0 | Liczne błędy rażące                                  |

## UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

### Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny rozprawki

**A. Sformułowanie stanowiska** (np. w postaci tezy lub hipotezy). Zdający powinien zrozumieć problem postawiony w poleceniu i sformułować stanowisko będące rozwiązaniem problemu. Stanowisko jest oceniane ze względu na to, czy jest **udaną próbą rozwiązania problemu**.

**Adekwatność to odpowiedniość** (zgodność, współmierność) **stanowiska i problemu** (zdający może się zgodzić, nie zgodzić, zachować postawę ambiwalentną wobec istoty problemu).

**Sformułowanie stanowiska będącego częściowo udaną próbą** odpowiedzi problemu jest skutkiem niepełnego zrozumienia problemu lub niepełnego zrozumienia tekstu.

Wypowiedź argumentacyjna, w której brak stanowiska, może zawierać jedynie streszczenie tekstu, biografię autora itp. lub rozwijać myśli niezwiązane z poleceniem.

Sformułowanie stanowiska nie musi stanowić wyodrębnionej części rozprawki.

**B. Uzasadnienie stanowiska** jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne**, czy jest **szerokie** i czy jest **pogłębione**.

Uzasadnienie nie musi być graficznie wyodrębnioną częścią rozprawki.

**Uzasadnienie:**

- **pogłębione** to uzasadnienie, w którym zdający **wnikliwie** odniósł się w rozwinięciu do **wszystkich elementów** polecenia,
- **trafne** zawiera logicznie poprawne argumenty (czyli stwierdzenia poparte przykładami) za przyjętym rozwiązaniem problemu.

**Szerokość** uzasadnienia ocenia się na podstawie tego, czy zdający w swojej wypowiedzi odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu.

**Uzasadnienie jest:**

- **szerokie**, jeśli zdający trafnie odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu,
- **wąskie**, jeśli zdający trafnie odniósł się tylko do niektórych elementów wskazanych w poleceniu (np. nie odniósł się do podanego w zadaniu tekstu lub nie przywołał innego tekstu kultury),
- **częściowe**, jeżeli (a) niektórych argumentów nie można uznać za logicznie poprawne wobec przyjętego stanowiska lub (b) niektóre argumenty są niepoparte przykładami, lub (c) niektóre argumenty są wzajemnie sprzeczne.

Wypowiedź argumentacyjna, w której **brak uzasadnienia**, nie zawiera logicznie poprawnych argumentów za przyjętym rozwiązaniem problemu lub rozwija myśli niezwiązane ze stanowiskiem.

**C. Poprawność rzeczową** ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na uzasadnienie stanowiska wobec problemu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

**Błąd kardynalny** to błąd rzeczowy świadczący o nieznanomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

**D. Kompozycja** oceniana jest ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia stanowiska i uzasadniających je argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

**E. Spójność lokalną** ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

**F. Styl tekstu** ocenia się ze względu na **stosowność**.

**Styl uznaje się za:**

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszczalne są drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności,
- **częściowo stosowny**, jeśli w wypowiedzi zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka. Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

**G. Poprawność językowa** oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. uduchowiona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

**H. Poprawność zapisu** ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

**Temat 2. Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.**

Wskazówki do tematu 2.

- Koncepcja interpretacyjna zdającego musi być widoczna w pracy, choć nie musi być wyrażona w formie tezy, może wynikać pośrednio z wywodu.
- Przywołany przez zdającego kontekst powinien być sfunkcjonalizowany (nawiązujący do tekstu i pogłębiający koncepcję interpretacyjną). Nie wystarczy samo wskazanie lub hasłowe odwołanie się do niego.
- Proste odczytanie (parafrazowanie, streszczanie) utworu nie jest jego interpretacją.

## Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego

| A | Koncepcja interpretacyjna                                                                        | B  | Uzasadnienie tezy interpretacyjnej                     | C | Poprawność rzeczowa                | D | Zamysł kompozycyjny                   | E | Spójność lokalna                                              | F | Styl tekstu             | G | Poprawność językowa                               | H | Poprawność zapisu                                    |
|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----|--------------------------------------------------------|---|------------------------------------|---|---------------------------------------|---|---------------------------------------------------------------|---|-------------------------|---|---------------------------------------------------|---|------------------------------------------------------|
| 9 | Koncepcja niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłowne                          | 15 | Uzasadnienie trafne i pogłębione                       | 4 | Brak błędów rzeczowych             | 6 | Kompozycja funkcjonalna               | 2 | Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności | 4 | Styl stosowny           | 6 | Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące         | 4 | Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące |
| 6 | Koncepcja niesprzeczna z utworem, ale niespójna i/lub obejmująca w większości znaczenia dosłowne | 10 | Uzasadnienie trafne, ale niepogłębione                 | 2 | Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy | 3 | Zaburzenia funkcjonalności kompozycji | 1 | Znaczne zaburzenia spójności                                  | 2 | Styl częściowo stosowny | 3 | Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące | 2 | Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące    |
| 3 | Koncepcja częściowo sprzeczna z utworem                                                          | 5  | Uzasadnienie częściowo trafne                          |   |                                    |   |                                       |   |                                                               |   |                         |   |                                                   |   |                                                      |
| 0 | Brak koncepcji lub koncepcja całkowicie sprzeczna z utworem                                      | 0  | Brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację | 0 | Błędy rzeczowe                     | 0 | Brak zamysłu kompozycyjnego           | 0 | Wypowiedź niespójna                                           | 0 | Styl niestosowny        | 0 | Liczne błędy rażące                               | 0 | Liczne błędy rażące                                  |

## UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów

## Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny interpretacji utworu poetyckiego

**A. Koncepcja interpretacyjna** jest efektem poszukiwania przez zdającego całościowego sensu utworu, tzn. jest pomysłem na jego odczytanie (wyrażonym np. w postaci tezy lub hipotezy interpretacyjnej). Ocenia się ją ze względu na to, czy jest **niesprzeczna z utworem** i czy jest **spójna**, a także czy zdający dociera do sensów niedosłownych interpretowanego utworu, czy czyta go jedynie na poziomie dosłownym.

### Koncepcja może być:

- **częściowo sprzeczna** z utworem, jeśli jedynie we fragmentach (lub fragmencie) znajduje potwierdzenie w tekście.
- **całkowicie sprzeczna** z utworem, jeśli nawet we fragmentach (lub fragmencie) nie znajduje potwierdzenia w tekście.
- **spójna**, gdy obejmuje i łączy w całość odszukane przez piszącego sensy utworu.
- **niespójna**, gdy jest fragmentaryczna, tzn. rekonstruuje pojedyncze sensy częściowe (np. z poszczególnych strof tekstu) bez wskazania całościowego sensu utworu, oraz gdy zawiera luźno powiązane, niepowiązane lub wzajemnie wykluczające się odczytania sensu utworu (niesprzeczne z interpretowanym utworem).

**Brak koncepcji** to brak śladów poszukiwania sensu utworu (całościowego i/lub sensów częściowych) – praca nie jest interpretacją, a np. streszczeniem. Koncepcja interpretacyjna nie musi stanowić wyodrębnionej części pracy, może wynikać z jej całościowej wymowy.

**B. Uzasadnienie interpretacji** jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne** i czy jest **pogłębione**.

### Uzasadnienie może być:

- **trafne**, jeśli zawiera wyłącznie **powiązane z tekstem argumenty za odczytaniem sensu utworu**. Argumenty muszą wynikać ze sfunkcjonalizowanej analizy, to znaczy wywodzić się z formy lub/i treści tekstu.
- **częściowo trafne**, jeśli w pracy – oprócz argumentów niepowiązanych z tekstem lub/i niewynikających ze sfunkcjonalizowanej analizy – został sformułowany przynajmniej jeden argument powiązany z tekstem i wynikający ze sfunkcjonalizowanej analizy.
- **pogłębione**, jeśli znajduje potwierdzenie nie tylko w tekście, ale także w kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym). Uczeń powinien choć częściowo rozwinąć przywołany kontekst, aby uzasadnić jego pojawienie się.
- **niepogłębione**, gdy zdający przywołuje argumenty tylko z tekstu albo tylko z kontekstu. Wszystkie argumenty muszą być sfunkcjonalizowane.

**C. Poprawność rzeczową** ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na koncepcję interpretacyjną uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

**Błąd kardynalny** to błąd rzeczowy świadczący o nieznanomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

**D. Kompozycja** jest oceniana ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z wybranym przez ucznia gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia koncepcji interpretacyjnej i uzasadniających ją argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

**E. Spójność lokalną** ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

**F. Styl tekstu** ocenia się ze względu na **stosowność**.

**Styl uznaje się za:**

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.
- **częściowo stosowny** dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka. Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

**G. Poprawność językowa** oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

**I. Poprawność zapisu** ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

## USTALENIA DOTYCZĄCE BŁĘDÓW ORTOGRAFICZNYCH W PRACACH MATURALNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

Komisja Dydaktyczna Rady Języka Polskiego ustaliła, że podstawą podziału błędów ortograficznych na błędy rażące i błędy drugorzędne są reguły ortograficzne. Do błędów ortograficznych rażących zaliczono:

- błędy w zakresie pisowni wyrazów z ó-u, rz-ż (w tym wyjątki od pisowni rz po spółgłoskach), ch-h;
- błędy w zakresie pisowni *nie* z różnymi częściami mowy;
- błędy pisowni zakończeń -ji, -ii, -i;
- błędy w pisowni wielką i małą literą (z wyjątkiem pisowni przymiotników dzierżawczych);
- błędy w zakresie pisowni cząstki -by z osobowymi formami czasownika;
- błędy w zapisie przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-;
- błędy w pisowni nosówek (ą, ę) oraz połączeń om, on, em, en.

Pozostałe odstępstwa od reguł ortograficznych, w tym m.in.: pisownię wyrazów przymikowych, dzielenie wyrazów przy przenoszeniu do nowej linii, pisownię zakończeń -ski, -cki, -dzki, -stwo, -wstwo; pisownię przedrostków z-, s-, ś-; pisownię -by z pozostałymi częściami mowy postanowiono traktować jako błędy drugorzędne.

## USTALENIA DOTYCZĄCE BŁĘDÓW INTERPUNKCYJNYCH W PRACACH MATURALNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

### 1. Rażące błędy interpunkcyjne:

- a) postawienie jakiegokolwiek znaku interpunkcyjnego na początku wiersza
- b) brak znaku interpunkcyjnego (głównie: kropki, wykrzyknika, pytajnika) na końcu wypowiedzenia pojedynczego lub złożonego
- c) pominięcie przecinka w wypowiedzeniu złożonym, w którym części składowe są połączone bezpośrednio (On idzie do kina, ja zostaję w domu.)
- d) pominięcie przecinka w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie – przed spójnikiem (również z przymkiem), zaimkiem, a także przed częścią nadrzędną (Idź tam, dokąd ci każą)
- e) pominięcie przecinka przed imiesłowem zakończonym na -ąc, -szy
- f) pominięcie pierwszego przecinka (lub obu) w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie z częścią składową wplecioną (z tzw. zdaniem albo wyrażeniem wtrąconym) (Auto, które oglądał, było za drogie)
- g) w wypowiedzeniu złożonym współrzędnie – pominięcie przecinka przed spójnikami przeciwstawnymi, wynikowymi, synonimicznymi (czyli włącznymi), np. *ale, lecz, jednak, więc, dlatego, czyli, to jest, to znaczy*, a także postawienie przecinka przed spójnikami łącznymi, rozłącznymi, wyłączającymi, np. *i, oraz, albo, lub, ani, ni*. Te same przepisy obowiązują w wypowiedzeniu pojedynczym – między składnikami połączonymi spójnikami
- h) pominięcie przecinka w zdaniu złożonym porównawczym (Jest mądrzejszy, niż myślałam.)
- i) postawienie dwukropka, przecinka lub średnika po skrócie, po którym należy postawić kropkę, także po takim skrócie, po którym kropki się nie stawia
- j) brak kropki po skrócie, po którym należy ją postawić, lub postawienie kropki po skrócie, po którym jej się nie stawia

- k) brak przecinka między jednorodnymi (równorzędnymi) składnikami (częściami zdania) szeregu, którego części składowe nie są połączone spójnikami, a także brak spójnika między składnikami powtórzonymi (Kupiła w sklepie mąkę, cukier i inne produkty)
  - l) brak dwukropka przed przytoczeniem cudzych lub własnych słów
  - m) brak dwukropka przy wymienianiu tytułu dzieła, nazwy, terminu, jeżeli nie są one w tekście w inny sposób wyróżnione (np. kursywą lub cudzysłowem)
  - n) brak myślnika (otwierającego i zamykającego), ujmującego wyrazy lub wypowiedzenia wtrącone. *Uwaga: tę samą funkcję pełnią nawiasy albo przecinki*
  - o) brak myślników (lub myślnika) wydzielających człony wtrącone w cytowany tekst oraz tekst odautorski w partiach dialogowych
  - p) brak cudzysłowu w tytułach publikacji, cytowanych wyrazach, zdaniach i wyrażeniach, jeżeli nie są one wyróżnione inaczej (np. kursywą).
2. Trzy błędy interpunkcyjne drugorzędne liczone są jako jeden błąd rażący.

### INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA PRAC Z JĘZYKA POLSKIEGO UCZNIÓW ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

W pracy maturalnej z języka polskiego autorstwa zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, nie należy uwzględniać w ocenie następujących błędów:

- a) zmienionej kolejności liter w wyrazach,
- b) wstawionych dodatkowo liter w wyrazie, opuszczonych lub przestawionych liter,
- c) opuszczonego początku lub końca wyrazu,
- d) występowania w wyrazach głosek dźwięcznych zamiast bezdźwięcznych i odwrotnie,
- e) mylenia głosek „i” i „j”, głosek nosowych z końcówką fleksyjną, np.: *ę-em, ą-om*,
- f) mylenia przedrostków z przyimkami, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie, zachwilę, napewno*,
- g) niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich, np.: *rosinie* zamiast *rośnie*, *skosiny* zamiast *skośny*,
- h) błędnego stosowania lub niestosowania znaków interpunkcyjnych.